

بررسی تاثیر صلاحیت های عمومی بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک (مورد مطالعه: موسسات حسابرسی در شهر تهران)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۱۰

کد مقاله: ۴۴۷۷۸

محمد کمره ای^۱، حسن چناری بوکت^۲، آسیه فرازنده نیا^۳

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تاثیر صلاحیت های عمومی بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در مؤسسات حسابرسی شهر تهران است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده ها توصیفی-پیمایشی محسوب می شود. جامعه آماری شامل مدیران و کارشناسان مؤسسات حسابرسی در تهران بوده و نمونه گیری به روش تصادفی ساده صورت گرفته است. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه استاندارد بوده و برای تحلیل داده ها از روش مدل سازی معادلات ساختاری با نرم افزار Smart-PLS استفاده شده است. نتایج نشان داد که توانمندسازی حسابرسان با ابعاد صلاحیت های عمومی، صلاحیت های الکترونیک تاثیر معناداری بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک دارد. این نتایج بیانگر اهمیت توسعه مهارت های دیجیتال و حرفه ای حسابرسان برای ارتقاء دقت، شفافیت و اعتماد در حسابرسی های مدرن است. یافته های پژوهش می تواند راهگشای طراحی سیاست های آموزشی و ساختاری برای بهبود عملکرد مؤسسات حسابرسی در فضای فناوری محور باشد.

واژگان کلیدی: توانمندسازی، حسابرسان، کیفیت حسابرسی، حسابرسی داخلی الکترونیک، مؤسسات حسابرسی

- ۱- گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین، تهران، ایران
- ۲- گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین، تهران، ایران
- ۳- گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین، تهران، ایران

با گسترش فناوری‌های نوین و دیجیتالی شدن فرآیندهای حسابرسی، حسابرسان باید علاوه بر مهارت‌های فنی و تخصصی، توانایی‌های تحلیلی و دانش فناوری اطلاعات را نیز در خود تقویت کنند (باگرانوف و همکاران، ۲۰۲۲). توانمندسازی حسابرسان از طریق آموزش، استفاده از ابزارهای پیشرفته و ایجاد بسترهای مناسب برای یادگیری مداوم، می‌تواند منجر به افزایش دقت، کارایی، و اعتبار حسابرسی داخلی الکترونیک شود. در این راستا، توانمندسازی نه تنها به افزایش مهارت‌های فنی منجر می‌شود، بلکه اعتماد به نفس حسابرسان را نیز تقویت کرده و امکان استفاده بهینه از سیستم‌های الکترونیکی پیشرفته را فراهم می‌آورد (همت فر و همکاران، ۱۴۰۲). امروزه سازمان‌ها به طور فزاینده‌ای به سیستم‌های اطلاعاتی و داده‌های الکترونیک متکی هستند، بنابراین نیاز به فرآیندهای حسابرسی دقیق و کارآمد در این محیط‌های پیچیده بیشتر شده است (البشتاوی و همکاران، ۲۰۲۰). حسابرسی الکترونیک به سازمان‌ها امکان می‌دهد تا داده‌ها را در زمان واقعی تحلیل کنند، ریسک‌ها را به سرعت شناسایی و کنترل نمایند و انطباق با مقررات را تضمین کنند. این امر به طور مستقیم به افزایش شفافیت، کاهش ریسک‌های مالی، و بهبود اعتماد در سطح مدیریتی و مشتریان کمک می‌کند. از سوی دیگر، کیفیت حسابرسی الکترونیک تأثیر مستقیمی بر تصمیم‌گیری‌های استراتژیک و عملکرد بلندمدت سازمان‌ها دارد (غفاری و همکاران، ۲۰۱۹). حسابرسان با استفاده از ابزارهای پیشرفته و تکنیک‌های دیجیتال می‌توانند داده‌های بزرگ را با دقت بیشتری تجزیه و تحلیل کرده و ناهنجاری‌ها یا خطرات پنهان را شناسایی کنند. این افزایش دقت و سرعت در حسابرسی نه تنها به بهبود کارایی سازمان کمک می‌کند، بلکه می‌تواند از تقلب، اشتباهات مالی، و سایر مشکلات مرتبط با داده‌ها جلوگیری کند. در نتیجه، کیفیت بالای حسابرسی الکترونیک به ایجاد مزیت رقابتی برای سازمان‌ها در بازارهای پیچیده و جهانی کمک می‌کند (آزادبخت و همکاران، ۱۴۰۰).

از عوامل مؤثر در بهبود کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک؛ توانمندسازی حسابرسان است. این توانمندسازی شامل توسعه صلاحیت‌های عمومی، مهارت‌های الکترونیک، و حفظ استقلال حرفه‌ای است که هر کدام به بهبود کارایی، دقت و اعتمادپذیری فرآیندهای حسابرسی الکترونیک کمک می‌کنند. بر اساس تحقیقات اخیر، این سه عامل به طور معناداری بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک تأثیر می‌گذارند، به‌ویژه جایی که استفاده از فناوری‌های دیجیتال روز به روز بیشتر می‌شود (الکودا و همکاران، ۲۰۲۳). صلاحیت‌های عمومی حسابرسان، به ویژه دانش مالی، کنترل‌های داخلی، و تحلیل داده‌های حسابداری، اساس حسابرسی داخلی مؤثر است. این مهارت‌ها به حسابرسان کمک می‌کند تا بتوانند داده‌های مالی پیچیده را به درستی تحلیل کنند و خطاها یا انحرافات را شناسایی نمایند. در زمینه حسابرسی داخلی الکترونیک، این صلاحیت‌ها با استفاده از ابزارهای دیجیتال تکمیل شده و امکان تحلیل بهتر داده‌های مالی در زمان واقعی را فراهم می‌کند. صلاحیت‌های الکترونیک حسابرسان نیز از جمله دانش استفاده از نرم‌افزارهای تحلیلی و سیستم‌های مدیریت اطلاعات، بسیار مهم هستند (سلیمانپور، ۱۴۰۰). با افزایش استفاده از فناوری در محیط‌های سازمانی، حسابرسان باید مهارت‌های دیجیتال پیشرفته داشته باشند تا بتوانند فرآیندهای حسابرسی را به طور کارآمد و سریع انجام دهند. این مهارت‌ها به آن‌ها امکان می‌دهد تا داده‌های گسترده را بررسی کنند و ناهنجاری‌های موجود در سیستم‌های الکترونیکی را کشف نمایند، که نهایتاً به بهبود کیفیت حسابرسی کمک می‌کند (مونیرالی، آسیا، ۲۰۲۲). استقلال حسابرسان نیز نقشی حیاتی در ارتقای کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک ایفا می‌کند. استقلال حرفه‌ای به حسابرسان این امکان را می‌دهد که بدون تأثیر از منافع شخصی یا فشارهای سازمانی، تحلیل‌ها و گزارش‌های بی‌طرفانه ارائه دهد. این بی‌طرفی موجب می‌شود که نتایج حسابرسی معتبرتر و قابل اعتمادتر باشد و نقش مهمی در بهبود شفافیت مالی سازمان ایفا کند (بیلی و همکاران، ۲۰۱۹).

مسائل و چالش‌های مرتبط با توانمندسازی حسابرسان در زمینه کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در مؤسسات حسابرسی، عمدتاً از تغییرات سریع فناوری و نیاز به دانش و مهارت‌های جدید ناشی می‌شود. یکی از چالش‌های اصلی، کمبود دانش و مهارت‌های فناوری در میان حسابرسان سنتی است. بسیاری از حسابرسان هنوز به روش‌های دستی و سنتی وابسته هستند و توانایی استفاده از ابزارهای پیشرفته‌ای مانند نرم‌افزارهای تحلیل داده، هوش مصنوعی، و سیستم‌های اتوماسیون را ندارند. این کمبود مهارت می‌تواند باعث کاهش کارایی، افزایش زمان انجام حسابرسی، و افت دقت در شناسایی ناهنجاری‌ها شود (غفاری و همکاران، ۲۰۱۹). چالش دیگر، مقاومت در برابر تغییر و پذیرش فناوری‌های نوین در مؤسسات حسابرسی است. برخی از حسابرسان به دلیل عدم اطمینان نسبت به کارایی ابزارهای الکترونیکی و تغییرات سازمانی، تمایلی به استفاده از این فناوری‌ها ندارند. همچنین، هزینه‌های بالای آموزش، خرید و پیاده‌سازی فناوری‌های نوین، ممکن است مانعی برای بسیاری از مؤسسات حسابرسی باشد، به‌ویژه مؤسسات کوچک‌تر که منابع مالی محدودی دارند. این موضوع می‌تواند فاصله قابل توجهی بین مؤسسات بزرگ و کوچک در استفاده از فناوری‌های پیشرفته ایجاد کند و بر کیفیت حسابرسی داخلی تأثیر منفی بگذارد (ابراهیمی، رضوی، ۱۳۹۵). مسئله دیگری که باید مورد توجه قرار گیرد، امنیت اطلاعات و حریم خصوصی در فرآیندهای حسابرسی داخلی الکترونیک است. استفاده از سیستم‌های الکترونیکی و تحلیل داده‌های کلان نیازمند ذخیره و پردازش حجم زیادی از اطلاعات حساس است. در صورتی که حسابرسان به‌درستی آموزش ندیده باشند یا مؤسسات حسابرسی پروتکل‌های امنیتی مناسبی اتخاذ نکرده باشند، خطرات

مرتبط با افشای اطلاعات و نقض امنیت می‌تواند افزایش یابد. بنابراین، توانمندسازی حسابرسان باید شامل آموزش‌های تخصصی در زمینه امنیت سایبری و مدیریت ریسک فناوری نیز باشد تا بتوان از کیفیت بالای حسابرسی داخلی در محیط‌های الکترونیکی اطمینان حاصل کرد (الشیرا و همکاران، ۲۰۲۲). از اینرو این تحقیق به دنبال پاسخ دادن به این سوال است که نقش صلاحیتهای عمومی بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در موسسات حسابرسی در شهر تهران چگونه است؟

۲- مروری بر پیشینه پژوهش

تاجیک و همکاران (۱۴۰۳) در تحقیقی به بررسی تأثیر توانمندسازی حسابرسان داخلی بر کیفیت حسابرسی و استقلال حسابرس در شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت پرداختند. این تحقیق کاربردی و توصیفی-پیمایشی با استفاده از پرسشنامه‌ای بین ۲۶۰ حسابرس داخلی در سال ۱۴۰۲ انجام شده است. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار PLS تحلیل و فرضیه‌ها در سطح معنی‌داری $p < 0.01$ بررسی شدند. نتایج نشان داد که صلاحیت عمومی، مهارت الکترونیکی و استقلال حسابرسان داخلی تأثیر معناداری بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک دارند.

محمدزاده سالطه و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی به بررسی تأثیر استقلال و شایستگی حسابرس بر اثربخشی کنترل‌های داخلی: بررسی نقش تعدیلی تجربه حسابرس پرداختند. هدف اصلی این تحقیق شناسایی ارتباط میان ویژگی‌های حسابرس و کیفیت سیستم‌های کنترل داخلی در سازمان‌ها است. برای این منظور، تأثیر استقلال و شایستگی حسابرس بر توانایی‌های آن‌ها در ارزیابی و بهبود کنترل‌های داخلی بررسی شد و نقش تجربه به عنوان عاملی تعدیل‌کننده مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان دادند که استقلال حسابرس به طور مثبت بر اثربخشی کنترل‌های داخلی تأثیر دارد، زیرا حسابرسان مستقل قادر به شناسایی و گزارش دقیق‌تر ضعف‌های داخلی هستند. همچنین، شایستگی حسابرس در شناسایی مسائل پیچیده و ارائه راهکارهای مناسب برای بهبود کنترل‌های داخلی تأثیرگذار است. تجربه حسابرس نقش مهمی در تعدیل این روابط ایفا می‌کند؛ به طوری که حسابرسان با تجربه بیشتر قادر به شناسایی سریع‌تر نقاط ضعف و ارائه پیشنهادات موثرتر در جهت تقویت کنترل‌های داخلی هستند.

عیدی و وندی و میهمی (۱۴۰۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر فناوری اطلاعات و پیامدهای آن بر حسابرسی داخلی در شرکت‌های ایرانی پرداختند. هدف این مقاله بررسی تجربی تأثیر فناوری اطلاعات و پیامدهای آن بر حسابرسی داخلی و بررسی اینکه آیا ارزیابی‌های فناوری اطلاعات انجام شده در شرکت‌ها بر اساس اهداف ارزیابی و یا ویژگی‌های شرکت‌ها متفاوت است یا خیر. برای دستیابی به این اهداف، ۳۷۵ پرسشنامه به شیوه غیر تصادفی با نمونه‌گیری در دسترس در اختیار حسابرسان داخلی قرار گرفت، ۲۱۸ پرسشنامه معتبر و قابل استفاده دریافت و داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج به دست آمده نشان داد که حسابرسان داخلی عمدتاً بر ریسک‌ها و کنترل‌های سنتی فناوری اطلاعات، امنیت و حریم خصوصی، حفاظت از دارایی‌ها و پردازش برنامه‌ها تمرکز دارند و تمرکز کمتری بر فعالیت‌های توسعه و اکتساب سیستم‌های اطلاعاتی معطوف شده است. عملکرد حسابرسان داخلی در ارزیابی فناوری‌های اطلاعات با عوامل متعددی از جمله: هدف حسابرسی، نوع صنعت، تعداد متخصصان فناوری اطلاعات در بین کارکنان حسابرسی داخلی و وجود سیستم‌های اطلاعات کامپیوتری مرتبط است. یافته‌ها حاکی از آن است که فناوری اطلاعات بر فعالیت‌های حسابرسی داخلی تأثیر مستقیم دارد و حسابرسان باید دانش و مهارت خود را در زمینه سیستم‌های اطلاعاتی کامپیوتری بهبود بخشند. همچنین یافته‌های این پژوهش پیامدهای مهمی را برای مدیران و حسابرسان داخلی جهت درک و ارزیابی بهتر سیستم‌های حسابداری و حسابرسی کامپیوتری دارد.

موجالی^۱ (۲۰۲۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر پذیرش حسابرسی الکترونیکی بر عملکرد واحد حسابرسی داخلی در دوران کووید-۱۹ در عربستان سعودی پرداخته است. این مطالعه به چالش‌های موجود در اجرای دستی حسابرسی‌ها می‌پردازد و بر ضرورت گذار به سیستم‌های حسابرسی الکترونیکی تأکید دارد. روش دستی محدودیت‌هایی در دقت عملیات دارد و برای بهبود عملکرد، استفاده از حسابرسی الکترونیکی امری ضروری شده است. هدف این مطالعه ارزیابی حسابرسی الکترونیکی در بخش دولتی عربستان سعودی با استفاده از مدل سیستم اطلاعاتی دلون و مک‌لین (DM ISM) است. تمرکز تحقیق بر عوامل حیاتی از جمله کیفیت اطلاعات، کیفیت سیستم، کیفیت خدمات، میزان استفاده از سیستم و رضایت کاربران و تأثیر این عوامل بر عملکرد واحدهای حسابرسی داخلی، به‌ویژه در دوران چالش‌برانگیز همه‌گیری کووید-۱۹ است. این پژوهش از روش کمی بهره گرفته و از طریق پرسشنامه‌ای خوداجرایی، داده‌ها را از کاربران حسابرسی الکترونیکی در بخش دولتی عربستان جمع‌آوری کرده است. برای تحلیل داده‌ها، مدل معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی (PLS-SEM) به کار رفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که کیفیت اطلاعات و کیفیت سیستم تأثیر معناداری بر میزان استفاده از حسابرسی الکترونیکی دارند. در حالی که کیفیت خدمات تأثیر

1 Mujalli

چشمگیری بر استفاده ندارد، مطالعه رابطه قوی‌ای بین استفاده از حسابرسی الکترونیکی و رضایت کاربران نشان می‌دهد. استفاده مؤثر از حسابرسی الکترونیکی و رضایت کاربران به‌طور قابل توجهی به بهبود عملکرد واحدهای حسابرسی داخلی کمک می‌کند. الکودا و همکاران (۲۰۲۳) به بررسی تاثیر توانمندسازی های مدیریت ارشد به حسابرسان داخلی، یعنی صلاحیت عمومی، صلاحیت الکترونیکی و استقلال بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیکی در شرکت های خدماتی پرداختند. نتایج نشان داد که صلاحیت عمومی، صلاحیت الکترونیکی و استقلال بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیکی، همانطور که توسط دیدگاه مبتنی بر منابع پشتیبانی می‌شود، تأثیر معناداری دارند. با توجه به اهمیت بخش شرکت های خدماتی در زمینه اردن، نتایج برای حرفه حسابرسی داخلی و تصمیم گیرندگان در ارائه قوانین جدید برای حرفه حسابرسی داخلی مفید است. تحقیقات آینده ممکن است عوامل دیگری را که ممکن است مانع از کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیکی شوند، مانند پیچیدگی وظایف حسابرسی یا فرهنگ سازمانی، در نظر بگیرد.

۳- فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی: توانمندسازی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک تاثیر دارد.
فرضیه فرعی: صلاحیت های عمومی بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک تاثیر دارد.

۴- روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر براساس روش مطالعات کتابخانه ای بوده و اطلاعات لازم جهت انجام پژوهش با استفاده از کتب، نشریات، مقالات و مجلات جمع آوری گردیده است. جامعه آماری این تحقیق شامل مدیران و کارشناسان موسسات حسابرسی در شهر تهران است. تعداد جامعه آماری این تحقیق حدود برابر با ۵۰۰ نفر می باشد. براین اساس طبق اطلاعات جامعه حسابداران رسمی ایران (iacpa.ir) حدوداً ۱۰۰ موسسه حسابرسی در شهر تهران قرار دارد که بطور متوسط برای هر کدام از این موسسات بطور میانگین ۵ نفر از مدیران و کارشناسان بعنوان جامعه آماری انتخاب می شوند.
 به منظور تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که براین اساس است و با توجه به تعداد جامعه آماری تعداد ۲۱۷ پرسشنامه می بایست به عنوان نمونه آماری در اختیار محقق قرار گیرد.

$$n = \frac{\frac{z^2 \times p \times q}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{z^2 \times p \times q}{d^2} - 1 \right)} \quad n = \frac{\frac{1/96^2 \times 0/5 \times 0/5}{.05^2}}{1 + \frac{1}{500} \left(\frac{1/96^2 \times 0/5 \times 0/5}{0/05^2} - 1 \right)} = 217$$

به این ترتیب با در نظر گرفتن سطح اطمینان ۹۵ درصد و پذیرش خطای ۵ درصد تعداد حداقل نمونه آماری برابر ۲۱۷ نفر است. با در نظر داشتن احتمال برگشت ندادن برخی از پرسشنامه ها؛ تعداد ۲۴۰ پرسشنامه در بین حسابرسان توزیع شد و از بین آنها تعداد ۲۱۷ پرسشنامه مناسب تحلیل گردآوری شد.

روش نمونه گیری در این پژوهش بصورت نمونه گیری تصادفی ساده است. بدین صورت که اعضای جامعه کدگذاری شده سپس بصورت تصادفی پرسشنامه ها در بین آنها توزیع و جمع آوری شد. روشهای مورد استفاده در این مطالعه، از جمله اطلاعات، ابزارها و تکنیک های تجزیه و تحلیل معرفی می گردد. به این نحو که برای تحلیل داده-ها از روش-های آماری توصیفی، آزمون چولگی و کشیدگی جهت تعیین نرمال بودن توزیع داده ها به کمک نرم افزار SPSS و روش تجزیه و تحلیل فرضیه-ها، مبتنی بر مدل معادلات ساختاری خواهد بود که برای انجام آن، از تحلیل عاملی تاییدی توسط نرم افزار SMART-PLS استفاده شد.

۵- یافته‌های پژوهش

۵-۱- آمار توصیفی

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرهای فرضیه‌های پژوهش

انحراف معیار	میانگین	ماکسیمم	مینیمم	تعداد	
۰٫۷۹۸	۲٫۱۵۶	۵	۱	۲۱۷	صلاحیت عمومی
۰٫۸۳۳	۳٫۲۱۹	۵	۱	۲۱۷	صلاحیت الکترونیک
۰٫۷۰۳	۳٫۱۱۹	۵	۱	۲۱۷	کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک

منبع: یافته های پژوهشگر

۵-۲- آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی پژوهش: توانمندسازی حسابرس بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک تاثیر دارد.

جدول ۲ - بررسی فرضیه اصلی تحقیق

ضریب تاثیر	معنی داری	نتیجه
۰,۷۵۰	۳۱,۳۰۴	تایید

همانطور که جدول فوق نشان می دهد معنی داری گزارش شده (آماره تی) برابر ۳۱,۳۴۰ است. با توجه به اینکه این آماره بزرگتر از ۱,۹۶ است، نتیجه می گیریم که آماره آزمون در ناحیه بحرانی قرار گرفته است و در نتیجه فرضیه اصلی تحقیق در سطح معنی داری ۰,۰۵ مورد پذیرش قرار می گیرد. ضریب تاثیر بدست آمده برابر ۰,۷۵۰ است، که بدین معنی است، اگر توانمندسازی حسابرس به اندازه یک واحد افزایش یابد در نتیجه، کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک به اندازه ۰,۷۵۰ واحد افزایش خواهد یافت. فرضیه فرعی: صلاحیت های عمومی بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک تاثیر دارد. نتیجه بررسی فرضیه فرعی تحقیق در جدول ذیل نشان داده شده است.

جدول ۳ - بررسی فرضیه فرعی تحقیق

ضریب تاثیر	معنی داری	نتیجه
۰,۱۹۵	۱,۳۸۷	عدم تایید

همانطور که جدول فوق نشان می دهد معنی داری گزارش شده (آماره تی) برابر ۱,۳۸۷ است. با توجه به اینکه این آماره کوچکتر از ۱,۹۶ است، نتیجه می گیریم که آماره آزمون در ناحیه اطمینان قرار گرفته است و در نتیجه فرضیه فرعی تحقیق در سطح معنی داری ۰,۰۵ مورد پذیرش قرار نمی گیرد.

۶- نتیجه گیری

فرضیه اصلی: توانمندسازی حسابرس بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک تاثیر دارد.

با توجه به داده های جمع آوری شده و تجزیه و تحلیل انجام شده؛ ضریب معنی داری (آماره تی) گزارش شده برای بررسی فرضیه اصلی تحقیق برابر ۳۱,۳۰۴ است. با توجه به اینکه این آماره بزرگتر از ۱,۹۶ است، نتیجه می گیریم که آماره آزمون در ناحیه بحرانی قرار گرفته است و در نتیجه فرضیه اصلی تحقیق در سطح معنی داری ۰,۰۵ مورد پذیرش قرار می گیرد. عبارتی توانمندسازی حسابرس بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در موسسات حسابرسی در شهر تهران تاثیر دارد. از طرفی ضریب تاثیر بدست آمده برای بررسی فرضیه اصلی تحقیق برابر ۰,۷۵۰ است، که بدین معنی است، اگر توانمندسازی حسابرس در موسسات حسابرسی در شهر تهران به اندازه یک واحد افزایش یابد در نتیجه، کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در موسسات حسابرسی در این شرکت ها به اندازه ۰,۷۵۰ واحد افزایش می یابد. از اینرو نتایج نشان می دهد توانمندسازی حسابرس در موسسات حسابرسی در شهر تهران می تواند بعنوان عاملی تعیین کننده و اثربخش در بهبود کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در این شرکت ها باشد.

نتیجه بدست آمده از بررسی فرضیه اصلی تحقیق نشان داد توانمندسازی حسابرس بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در موسسات حسابرسی در شهر تهران تاثیر دارد و این نتیجه با آنچه در چهارچوب نظری تحقیق ارائه شده و همچنین با نتایج پژوهش تاجیک و همکاران (۱۴۰۳)، فرحناک و عرشی (۱۴۰۳)، لیو چن و وانگ ژائو (۲۰۲۱) و آکودا و همکاران (۲۰۲۳) همراستا و هم جهت است.

فرضیه فرعی: صلاحیت های عمومی بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک تاثیر دارد.

با توجه به داده های جمع آوری شده و تجزیه و تحلیل انجام شده؛ ضریب معنی داری (آماره تی) گزارش شده برای بررسی فرضیه فرعی اول تحقیق برابر ۱,۳۸۷ است. با توجه به اینکه این آماره کوچکتر از ۱,۹۶ است، نتیجه می گیریم که آماره آزمون در ناحیه اطمینان قرار گرفته است و در نتیجه فرضیه فرعی اول تحقیق در سطح معنی داری ۰,۰۵ مورد پذیرش قرار نمی گیرد. عبارتی صلاحیت های عمومی حسابرس بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در موسسات حسابرسی در شهر تهران تاثیر ندارد. از طرفی ضریب تاثیر بدست آمده برای بررسی فرضیه فرعی اول تحقیق برابر ۰,۱۹۵ است، که بدین معنی است، اگر صلاحیت های عمومی حسابرس در موسسات حسابرسی در شهر تهران به اندازه یک واحد افزایش یابد در نتیجه، کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در موسسات حسابرسی در این شرکت ها به اندازه ۰,۱۹۵ واحد افزایش می یابد. از اینرو نتایج نشان می دهد صلاحیت های عمومی حسابرس در موسسات حسابرسی در شهر تهران نمی تواند بعنوان عاملی تعیین کننده و اثربخش در بهبود کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در این شرکت ها باشد.

نتیجه بدست آمده از بررسی فرضیه فرعی تحقیق نشان داد صلاحیت های عمومی حسابرس بر کیفیت حسابرسی داخلی الکترونیک در موسسات حسابرسی در شهر تهران تاثیر ندارد و این نتیجه با آنچه در چهارچوب نظری تحقیق ارایه شده و همچنین با نتایج پژوهش، همت فر و همکاران (۱۴۰۲)، فرحناک و عرش (۱۴۰۳) و آلودا و همکاران (۲۰۲۳) همراستا و هم جهت نیست.

-پیشنهادهای حاصل از یافته‌های پژوهش

در خصوص نتایج حاصل از فرضیه پژوهش، پیشنهاد می شود:

مؤسسات حسابرسی باید دوره‌های آموزشی مستمر برای ارتقاء توانمندی‌های فنی حسابرسان در زمینه فناوری‌های نوین مانند سامانه‌های ERP، تحلیل داده‌های بزرگ، هوش مصنوعی و سیستم‌های گزارشگری مالی دیجیتال طراحی و اجرا کنند. این اقدام سبب می‌شود تا حسابرسان با ابزارهای حسابرسی الکترونیک آشنا شده و توانایی استفاده مؤثر از آن‌ها در ارزیابی ریسک و کشف ناهنجاری‌ها را داشته باشند.

مؤسسات حسابرسی باید ساختارهای منعطفی برای مشارکت فعال حسابرسان در تصمیم‌سازی‌های فنی و طراحی برنامه‌های حسابرسی فراهم کنند. این مشارکت نه تنها انگیزه و اعتمادبه‌نفس را افزایش می‌دهد، بلکه دقت و کیفیت ارزیابی‌ها را نیز ارتقا می‌دهد.

برای تقویت توانمندی و انگیزش حسابرسان، لازم است که نظام‌های ارزیابی عملکرد بر پایه شاخص‌هایی مانند دقت تحلیل‌های الکترونیکی، سرعت کشف خطاهای سیستمی، میزان استفاده از ابزارهای دیجیتال و تطابق گزارش‌ها با استانداردهای روز طراحی شوند. این شاخص‌ها باید در فرآیند ارتقاء شغلی، پاداش‌دهی و آموزش‌های هدفمند مورد استفاده قرار گیرند تا حسابرسان به‌طور مستمر در مسیر ارتقای توانمندی دیجیتال حرکت کنند.

با توجه به دشواری‌های سنجش مؤلفه‌های توانمندسازی در محیط‌های فناورانه، پیشنهاد می‌شود پژوهش مستقلی به طراحی و بومی‌سازی پرسشنامه‌ای معتبر برای سنجش «توانمندسازی الکترونیک حسابرس» در ایران اختصاص یابد.

منابع

- ابراهیمی، عباس و رضوی، مهدی (۱۳۹۵). تحلیل اثرات فناوری اطلاعات بر بهبود فرآیندهای حسابداری در شرکت‌های تولیدی. مجله مدیریت صنعتی، شماره ۴۲، صص ۵۵-۷۰.
- آزادبخت، حافظ؛ همت فر، محمود؛ صفتی، فرید (۱۴۰۰). شناسایی عوامل موثر بر حسابرسی الکترونیکی در دستگاه های دولتی و وابسته به دولت در ایران. ماهنامه علمی (مقاله علمی پژوهشی) جامعه شناسی سیاسی ایران، سال پنجم، شماره نهم، آذر ۱۴۰۱، صص ۴۴۵-۴۵۹.
- تاجیک، م، اولاد غفاری، ح، حبیبی، ف. (۱۴۰۳). بررسی تأثیر توانمندسازی حسابرسان داخلی بر کیفیت حسابرسی الکترونیک. یازدهمین کنفرانس بین‌المللی مطالعات نوین مدیریت و حسابداری در ایران.
- سلیمانپور، صدیقه (۱۴۰۰). تأثیر اجرای حسابداری الکترونیک بر افزایش سرمایه گذار. ی در شرکت. فصلنامه پژوهشنامه مدیریت و مهندسی صنایع. سال سوم، شماره ۶، بهار ۱۴۰۰.
- عیدی وندی، بهروز و میهمی، شیدا (۱۴۰۲). بررسی تاثیر فناوری اطلاعات و پیامدهای آن بر حسابرسی داخلی در شرکت های ایرانی، چهاردهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد، حسابداری و بانکداری
- محمدرزاده سالطه، حیدر و خلیفه لو، سیما فرزانه و نوروزی مرادلو، زهره (۱۴۰۳). تاثیر استقلال و شایستگی حسابرس بر اثربخشی کنترل های داخلی : بررسی نقش تعدیلی تجربه حسابرس، اولین کنگره منطقه ای مباحث جاری در سیستم های هوشمند حسابداری، حسابرسی ، مالی و مالیاتی (چالش ها و فرصت ها)، تبریز
- همت فر، محمود؛ آزادبخت، حافظ؛ صفتی، فرید (۱۴۰۲). بررسی تاثیر عوامل موثر حسابرسی الکترونیکی بر سلامت مالی در دستگاه های دولتی و وابسته به دولت ایران. پژوهشنامه اقتصاد و کسب و کار. فروردین ۱۴۰۲.
- Al- Bashtawi, Suliman Hussein, Al- Husban, Atahhah. (2020). DETERMINANTS OF AUDITING ELECTRONIC ACCOUNTING ONFORMATION SYSTEMS. A CASE STUDY IN THE JORDANIAN COMMERCIAL BANKS. European Scientific Journal. Edition vol. 9, No.10 ISSN: 1857_7881 (Print) e- ISSN 1857- 7431.
- Aloudah, H., Lutfi, A., Abualoush, S. h., Al Oudah, M. Z., Alshira'h, A. F., Almaiah, M. A., Alrawd, M., & Tork. M. (2023). The impact of empowering internal auditors on the quality of electronic internal audits: A case of Jordanian listed services companies. International Journal of Information Management Data Insights, 3(2), 100183. <https://doi.org/10.1016/i.ijime.2023.100183>
- Mujalli, A. (2024) The influence of E-auditing adoption on internal audit department performance amid COVID-19 in Saudi Arabia. Cogent Business & Management. 11:1. 2295608
- Muneerali, Ahmed. Essia Ries (2022). Information technology and E-accounting: some determinants among SMEs Published in Journal of Money and Business. Journal of Money and Business Vol. 2 No. 1, 2022 pp. 1-15.